

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ραψωδία Ζ

Ἔκτορος καὶ Ἀνδρομάχης ὁμιλία

Διδακτικά Σενάρια

Ἑλενα Πηδιά

Σύμβουλος Φιλολογικῶν Μαθημάτων

Σχέδιο μαθήματος

Θέμα: Μονομαχία Γλαύκου και Διομήδη, στ. 128-260

Χρόνος: μία διδακτική περίοδος

Στόχοι του μαθήματος

Γνωσιολογικοί

Με το τέλος του μαθήματος οι μαθητές:

1. Να μπορούν να αναδιηγηθούν το περιεχόμενο του κειμένου.
2. Να έχουν κατανοήσει ότι ο Διομήδης εκπροσωπεί ό,τι αγνότερο και τιμιότερο έχει να παρουσιάσει ο ηρωικός κώδικας της *Ιλιάδας*.
3. Να συνειδητοποιούν την ιδεολογική ένταση που διέπει το έπος· ο τρωικός πόλεμος ως πεδίο δόξης λαμπρόν για ήρωες που πολεμούν ως άτομα (και που μοιράζονται τις ίδιες βασικές αξίες με τους αντιπάλους τους) και στον τρωικό πόλεμο ως πανελλήνια εκστρατεία για την αποκατάσταση μιας «εθνικής» ντροπής και για τη σωτηρία μιας επαπειλούμενης πατρίδας.
4. Να κατανοήσουν τη σημασία της *ξενίας*, ακόμα και στον πολεμικό χώρο, όπου οι ήρωες αγωνίζονται για κλέος.
5. Να κατανοήσουν τον λειτουργικό ρόλο της παρομοίωσης στους στίχους 157-165.
6. Να αντιληφθούν τον συμφυρμό στοιχείων τυπικής σκηνής μονομαχίας και τυπικής σκηνής *ξενίας*.
7. Να κατανοήσουν ότι το επεισόδιο ολοκληρώνει την *αριστεία* του Διομήδη.
8. Να αντιληφθούν τη σημασία του επεισοδίου για τη συγκεκριμένη ραψωδία.

Παιδαγωγικοί Στόχοι

1. Η παρατήρηση της εικόνας ως πηγής πληροφοριών.
2. Η καλλιέργεια κριτικής σκέψης.
3. Η συναισθηματική κινητοποίηση μέσα από την υπόδυση ρόλου.

Πορεία της διδασκαλίας

1. **Αφόρμηση**-Ανάκληση πρότερων γνώσεων: Μέσα από την απεικόνιση της αττικής πελίκης του «Ζωγράφου του Hasselmann», όπου ο Διομήδης ανταλλάσσει τα όπλα του με τον Γλαύκο, παίρνουμε πληροφορίες για τη μονομαχία του Γλαύκου και του Διομήδη. Οι μαθητές προβαίνουν σε εικασίες για το επεισόδιο. **Ανάκληση πρότερων γνώσεων** (Ποιος είναι ο Διομήδης; αριστεία Διομήδη, ραψωδία Ε περιληπτική αναδιήγηση).
2. Εκφραστική ανάγνωση από τον εκπαιδευτικό (ή από δύο μαθητές που έχουν ήδη προετοιμαστεί)
3. Ελεύθερη έκφραση εντυπώσεων
4. Αναδιήγηση του περιεχομένου από τους μαθητές (μπορούμε να ακολουθήσουμε τη μέθοδο της σκυταλοδρομίας)
5. Επίλυση του φύλλου εργασίας συνεταιριστικά
6. Ανακεφαλαίωση: δημιουργία ιδεοθύελλας από τους μαθητές με τα βασικότερα σημεία του κειμένου.
7. Ανάθεση και επεξήγηση της κατ' οίκον εργασίας.

Μεθοδολογία

Μαιευτική, διαλογική, διερευνητική

Οργάνωση της τάξης

Ενιαία και συνεταιριστική

Αξιολόγηση

Συντρέχουσα και τελική

Μέσα-Υλικά

Σχολικό εγχειρίδιο

Φύλλα εργασίας

Εικόνες

Η.Υ.

Βιντεοπροβολέας

Φύλλο Εργασίας

Τόπος:

Χρόνος:

Πρόσωπα:

α Αν όμως έφτασες εδώ θεός ουράνιος, εγώ δεν πρόκειται
ν' ανταγωνιστώ τους επουράνιους θεούς.
Αφού ούτε ο γιος του Δρύαντα, ο τρομερός Λυκούργος,
δεν έζησε πολύ, αφότου ανταγωνίστηκε τους επουράνιους θεούς.
Αυτός που κάποτε κυνήγησε του Βακχικού Διόνυσου τις Βάκχες,
Εκεί ψηλά στο ιερό βουνό της Νύσας. Κι αυτές, έριξαν όλες τότε
τους θύρσους τους στο χώμα, καθώς ο φονικός Λυκούργος
με τη βουκέντρα τις κεντούσε, οπότε και ο Διόνυσος τρομάζοντας
βυθίστηκε στο κύμα της θαλάσσης, όπου τον υποδέχτηκε η Θέτις
φοβισμένο στην αγκάλη της, γιατί τον είχε πιάσει πανικός
με του Λυκούργου τις φωνές. Ζ στ. 139-153

β Οπότε ναι, είσαι για μένα τώρα φιλικός, φιλόξενος,
στο Άργος μέσα, κι εγώ δικός σου στη Λυκία,
αν τύχει να βρεθώ στα μέρη σας.
Γι' αυτό προτείνω να αποφύγουμε, όσο κρατά αυτή η σύρραξη,
τα μεταξύ μας δόρατα· πολλοί οι Τρώες, πολλοί κι οι φημισμένοι
επίκουροι που εγώ μπορώ να τους σκοτώσω, όποιον μου δώσει
ο θεός και τον προλάβω κυνηγώντας. Πολλοί κι εσένα οι Αχαιοί,
όποιον μπορείς εσύ να θανατώσεις.
Ας ανταλλάξουμε λοιπόν τα όπλα μας, να πάρουν είδηση
όσοι μας βλέπουν, πως είμαστε φίλοι προγονικοί
και καμαρώνουμε γι' αυτό. » Ζ. 245-255

1. Πώς παρουσιάζεται ο Διομήδης στα αποσπάσματα α. και β. ; Σύγκρινέ τον με τους άλλους επικούς ήρωες που συνάντησες ως τώρα.

.....
.....
.....
2. Μελέτησε την απάντηση που δίνει ο Γλαύκος στον Διομήδη, όταν ζητά να μάθει για τη γενιά του:

« Μεγάθυμε γιε του Τυδέα, τι με ρωτάς για τη γενιά μου;
Όπως των φύλλων η γενιά, τέτοια και των ανθρώπων η φυλή·
τα φύλλα, άλλα τα ρίχνει ο άνεμος στη γη, άλλα φυτρώνουν όμως
στο φουντωμένο δάσος, σαν φτάσει η εποχή της άνοιξης.
Έτσι και των ανθρώπων η φυλή, ανθίζει η μια γενιά,
φυλλορροεί η άλλη και μαραίνεται.
Αν επιμένεις όμως να τη μάθεις, αν θες να ξέρεις
τη δική μας τη γενιά, πολλοί αυτοί που τη γνωρίζουν.

Z 157-165

α. Με ποιο σχήμα λόγου επιλέγει να απαντήσει; .....
β. Ποιο συναίσθημα κυριαρχεί στα λόγια του; .....
γ. Ποιο είναι το νόημα των πιο πάνω στίχων και πώς συνδέονται με την ιστορία του Λυκούργου;

.....
.....
.....

α. Ποιος είσαι, παλικάρι μου; Ποια η θνητή σου φύτρα;
Το μάτι μου ως τώρα δε σε πήρε σ' αυτή τη μάχη
να κυκλοφορείς, που δόξα φέρνει μόνο στους αντρείους· μα να
που τώρα με το θάρρος σου απ' όλους πρώτος ξεχωρίζεις,
κι ατρόμητος μπρος στο μακρόσκιο δόρυ μου αντιστέκεσαι, όταν
μόνον οι δύστυχοι το μένος μου αντικρίζουν... Z. 133-138

Ας ανταλλάξουμε λοιπόν τα όπλα μας, να πάρουν είδηση
όσοι μας βλέπουν, πως είμαστε φίλοι προγονικοί
και καμαρώνουμε γι' αυτό. »
Σμίγοντας τη φωνή τους, πηδούν από το αμάξι τους οι δυο,
δίνουν τα χέρια μεταξύ τους, δένονται μ' αμοιβαία πίστη.
Ωστόσο ο Κρονίδης Δίας σάλεψε μάλλον το μυαλό του Γλαύκου,
όπλα ανταλλάσσοντας με τον Τυδείδη Διομήδη χρυσά
για χάλκινα αξίας εκατόν βοδιών μόλις μ' εννέα. Z. 253-260

β. Και τώρα εάν επιθυμάς εγώ να πολεμήσω,
τους Τρώας και τους Αχαιούς, συ κάμε να ησυχάσουν
και βάλε τον Μενέλαον κι εμέ ν' αγωνισθούμε
για την Ελένην κι όλους της τους θησαυρούς οι δύο.
Και αυτός που θα'βγει νικητής, στα γονικά του ας πάρη
την νέαν και τους θησαυρούς, και σεις οι άλλοι ομόστε
ειρήνην και την κάρπιμην Τρωάδα να χαρήτε.
Κι εκείνοι στην πατρίδα τους, στο ιπποτρόφον Άργος
και στην ομορφοπάρθενην ας γύρουν Αχαιάν.»

(Μονομαχία Πάρη-Μενέλαου Γ67-75)

3. Μελέτησε τα πιο πάνω κείμενα και απάντησε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

α. Για ποιους λόγους πολεμούν οι ήρωες στην *Ιλιάδα*;

.....
.....

β. Ως εκ τούτου ο Τρωικός πόλεμος αποτελεί ατομική ή συλλογική υπόθεση;

.....
.....

4. Ο Γλαύκος και ο Διομήδης τελικά δε θα μονομαχήσουν, διότι σέβονται τον ιερό δεσμό ξενίας που τους συνδέει. Μελέτησε το κείμενο από την αρχή μέχρι το τέλος και εντόπισε στοιχεία του που θα μπορούσαν να ανήκουν σε μια τυπική σκηνή φιλοξενίας. Πώς εξηγείς τη συνένωση των δύο σκηνών; (Πληροφορίες για την τυπική σκηνή ξενίας μπορείς να εντοπίσεις στον λόγο του Γλαύκου στ. 164 κ.ε. και στα λόγια του Διομήδη στ. 234 κ.ε.)

.....
.....
.....
.....
.....

Κατ' οίκον εργασίες

1. Η αριστεία του Διομήδη που ξεκίνησε στο Ε (βλ. περίληψη σελ. ..) ολοκληρώνεται με την ανταλλαγή όπλων ανάμεσα στον Γλαύκο και τον Διομήδη. Να αιτιολογήσεις την άποψη αυτή.
2. Αφού μελετήσεις την εισαγωγή στη ραψωδία Ζ, να γράψεις τη σημασία που έχει το επεισόδιο για τη συγκεκριμένη ραψωδία.

Προαιρετική δραστηριότητα

Να παρουσιάσεις σκηνές από το κείμενο, με όποιο τρόπο θέλεις (ζωγραφιές, ψηφιδωτό, κατασκευή, απαγγελία και μουσική υπόκρουση κ.λπ.) και αν είναι δυνατόν να γράψεις σχετικές λεζάντες.

Σχέδιο μαθήματος

Θέμα: Ο Έκτορας στο σπίτι του Πάρη, στ. 343-403

Έκτορος και Ανδρομάχης Ομιλία, στ. 404-552

Χρόνος: 2-3 διδακτικές περίοδοι

Στόχοι του μαθήματος

Γνωσιολογικοί

Οι μαθητές:

1. Να γνωρίσουν την Ελένη.
2. Να γνωρίσουν τον Έκτορα ως επικό ήρωα, σύζυγο και πατέρα.
3. Να συγκρίνουν τον Έκτορα και τον Πάρη ως επικούς ήρωες.
4. Να κατανοήσουν τις έννοιες, *αιδώς*, *κλέος*, *τιμή*, *υστεροφημία* για τους ιλιαδικούς ήρωες.
5. Να αντιληφθούν τις αντιφάσεις που υπάρχουν στον ηρωικό κώδικα τιμής.
6. Να κατανοήσουν τον λειτουργικό ρόλο των παρομοιώσεων και των άστοχων ερωτημάτων στο κείμενο.
7. Να βιώσουν μια τρυφερή οικογενειακή στιγμή, που αποτελεί ένα συγκινητικό διάλειμμα μέσα στον όλεθρο του πολέμου.
8. Να κατανοήσουν τον ομηρικό ανθρωπισμό, γνωρίζοντας τις ανθρώπινες πλευρές των ιλιαδικών ηρώων.

Παιδαγωγικοί

1. Η παρατήρηση της εικόνας ως πηγής πληροφοριών.
2. Η καλλιέργεια πνεύματος ομαδικής εργασίας.
3. Ο μετασχηματισμός της γνώσης σε κείμενα και ηλεκτρονικές παρουσιάσεις.
4. Η συναισθηματική κινητοποίηση μέσα από την υπόδυση ρόλου.

Πορεία διδασκαλίας

1^η διδακτική περίοδος

1. Αφόρμηση με monie maker που παρουσιάζει ιλιαδικές σκηνές στις οποίες πρωταγωνιστεί ο Έκτορας.
2. Επαναπροβολή σε Power Point και σύντομος σχολιασμός τους.
3. Εκφραστική ανάγνωση από τον εκπαιδευτικό.
4. Σύντομη αναδιήγηση του περιεχομένου από τους μαθητές.
5. Επίλυση του φύλλου εργασίας 1 στην ολομέλεια.
6. Ανακεφαλαίωση. Ιδεοθύελλα με τα σημαντικότερα θέματα που συζητήθηκαν.

2^η -3^η διδακτική περίοδος

1. **Αφόρμηση:** Γίνεται με τον πίνακα του Christopher Wilhelm Eckersberg, *Ο Έκτορας αποχαιρετά την Ανδρομάχη*.
2. Συζήτηση και επίλυση της άσκησης 1 στην ολομέλεια.
3. Οι μαθητές σε ομάδες λύνουν τις ασκήσεις που τους αναλογούν (10-15 λεπτά).
4. Ανακοίνωση των απαντήσεων των φύλλων εργασίας. Στη συζήτηση που προκύπτει και καθοδηγεί ο εκπαιδευτικός πρέπει να εμπλέκονται μαθητές από όλες τις ομάδες.
5. Ανακεφαλαίωση από τους μαθητές μέσω ιδεοθύελλας των βασικών σημείων του μαθήματος.
6. Ανάθεση και επεξήγηση της κατ' οίκον εργασίας.

Μέθοδος

Διαλογική, μαιευτική, ομαδοσυνεργατική – διερευνητική

Αξιολόγηση

Συντρέχουσα και τελική

Μέσα – Υλικά

Διδακτικό εγχειρίδιο

Φύλλα εργασίας

ΗΥ

Βιντεοπροβολέας

Φύλλο εργασίας 1

Ο Πάρης και η ωραία Ελένη , Jacques-Louis David, 1788

Τόπος:

Χρόνος:

Πρόσωπα:

1. Για ποιο λόγο ο Έκτορας επισκέπτεται το σπίτι του Πάρη και της Ελένης;

.....

2. Με ποιο τρόπο μιλά ο Έκτορας στον Πάρη; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με στοιχεία από το κείμενο. Πού οφείλεται η στάση του προς τον αδελφό του;

.....

.....

3. Πώς παρουσιάζεται η Ελένη στο κείμενο;

1. .... 2. ....

Ελένη

3. .... 4. ....

4. Ποια σχέση φαίνεται να έχει η Ελένη με τον Πάρη και με τον Έκτορα; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με στοιχεία από το κείμενο.

Ελένη-Πάρης

Ελένη-Έκτορας

5. Πώς παρουσιάζεται ο Πάρης στα πιο κάτω χωρία; Να συγκρίνεις.

Τον βρήκε εκεί στην κάμαρη, περικόλλω όπλα, τα δικά του,
να φροντίζει ασπίδα, θώρακα, δοξάρι γυριστό, να τα χαϊδεύει
με το χέρι του
Αλόγιστε, δεν έκαμες καλά αφήνοντας μέσα σου να φωλιάσει
τόση οργή. Γύρω απ' την πόλη και τα τείχη μάχεται ο στρατός
και φθίνει κρίμα δικό σου ο πόλεμος, η ταραχή κι οι φλόγες
μπροστά στο κάστρο· θα 'πρεπε εσύ να αγανακτείς, αν κάποιον,
όποιον, έβλεπες να παραμένει αμέτοχος στην άγρια μάχη.
Σήκω λοιπόν, προτού η πόλη γίνει στάχτη από τη λύσσα της φωτιάς
Ανταποκρίθηκε στον λόγο του ο ωραίος Αλέξανδρος :
« Έκτωρ, δίκαια με ψέγεις, καθόλου άδικα,
γι' αυτό κι εγώ ξεκάθαρα θα σου μιλήσω, άκουσε μόνο και στοχάσου·
δεν ξέμεινα σ' αυτήν την κάμαρη από θυμό κλεισμένος
κι εκδίκηση στους Τρώες, αλλά γιατί το θέλησα να μείνω μόνος,
να δοθώ στη θλίψη μου. Ζ. 353-370

[...]

Αλλά κι ο Πάρης πια δεν χασομέρησε πολύ στο ψηλοτάβανό του
δώμα· μόλις που φόρεσε τα δοξασμένα, χαλκοδουλεμένα
όπλα του, σαν σίφουνας κινήθηκε διαβαίνοντας την τειχισμένη πόλη,
έχοντας πίστη στα γρήγορα πόδαριά του.
Πώς ξαφνικά ένα σταματημένο άτι, που χόρτασε σανό
μέσα στον στάβλο, σπάζει τώρα τα χάμουρα και πηλαλάει σαν φτερό
στον κάμπο· συνηθισμένο στα νερά καλλίρροου ποταμού,
πάει και λούζεται, καμαρωτό μετά κρατά ψηλά την κεφαλή του,
οι χαιίτες γύρω από τις πλάτες ανεμίζουν, κι έτσι περήφανο κι ωραίο,
τα γόνατά του γρήγορα το φέρνουν στις γνώριμες ιπποβοσκές·
ίδιος κι ο Πάρης, του Πριάμου ο γιος, από τα Πέργαμα κατέβαινε
λαμπρός, μέσα στα όπλα του σαν ήλιος, βαδίζοντας
ανάλαφρος, με πόδια φτερωμένα. Ζ. 552-564

Πάρης

Πάρης

6. Πώς εξηγεί ο Έκτορας την αρχική συμπεριφορά του προς τον Πάρι;

.....

.....

.....

.....

Κατ' οίκον εργασία

Πώς θα σκηνοθετούσες το κείμενο (στ. 343-398 και ; Στην απάντησή σου να λάβεις υπόψη τον χώρο, τον χρόνο, τα πρόσωπα, την ψυχολογία και τις αντιδράσεις τους.

Προαιρετική εργασία- Μικρή ερευνητική εργασία

Να μελετήσεις σχετικά χωρία και να παρουσιάσεις την Ελένη στην *Οδύσσεια* και στην *Ιλιάδα*. Η παρουσίασή σου να συνοδεύεται και από σχετικό εικονιστικό υλικό.

Φύλλο εργασίας 2

Έκτορος και Ανδρομάχης Ομιλία, στ. 405-552

Τόπος:

Χρόνος:

Πρόσωπα:

Γρήγορα έφτασε στο αρχοντικό του, ωραία χτισμένο, αλλά δεν βρήκε εκεί λευκώλενη την Ανδρομάχη· με το παιδί στην αγκαλιά, κι η παραμιάνα πλάι της μαντιλοστολισμένη, είχε στηθεί ψηλά στον πύργο, θρηνώντας και στενάζοντας.

Κι όπως ο Έκτωρ δεν την πέτυχε μέσα στο σπίτι την άψογη γυναίκα του, σταμάτησε στις θύρας το κατώφλι και μίλησε στις παρακώρες :

« Ελάτε, κόρες, πείτε μου την αλήθεια· πού πήγε η όμορφη γυναίκα μου αφήνοντας το σπίτι; μήπως σε κάποια νύφη της, ή σε συγγένισά της πεπλοφόρο; ή μήπως έτρεξε κι αυτή προς τον ναό της Αθηνάς, όπου κι οι άλλες καλλιπλόκαμες Τρωάδες παρακαλούν και λιτανεύουν τη φοβερή θεά ; »

Η οικονόμος πρόθυμη πήρε τον λόγο κι αποκρίθηκε:

« Έκτωρ, αφού προστάξεις, την αλήθεια θα σου πω· μήτε στη νύφη της, μήτε σε συγγενή της πεπλοφόρο, καν στον ναό της Αθηνάς δεν έτρεξε, όπου κι οι άλλες καλλιπλόκαμες Τρωάδες τη φοβερή θεά παρακαλούν και λιτανεύουν.

Ανέβηκε στο Ίλιο ψηλά, επάνω στον μεγάλο πύργο, ακούγοντας πως φθείρονται οι Τρώες, πως φτούρισε πολύ των Αχαιών η νίκη· εκεί στα τείχη εκείνη αλαφιασμένη τρέχει, σαν παραλογισμένη, κι η παραμιάνα πίσω της με το μωρό στην αγκαλιά. »

Την οικονόμο ακούγοντας, άφησε πίσω του το αρχοντικό ο Έκτορας, και βιαστικός πήρε ξανά την ίδια οδό και τους καλοστρωμένους δρόμους, ώσπου διαβαίνοντας την τειχισμένη πόλη, στις πύλες έφτασε που λέγονται Σκαιές, απ' όπου κι έμελλε να βγει στον κάμπο του πολέμου.

Κι εκεί την είδε· να τρέχει προς το μέρος του, πολύδωρη η Ανδρομάχη, η θυγατέρα του Ηετίωνα, που άλλοτε κατοικούσε στη δασωμένη Πλάκο, στη Θήβα, στα ριζά της Πλάκου, όπου βασίλευε στους Κίλικες – αυτού η κόρη ήταν δοσμένη στον χαλκοντυμένο Έκτορα.

Εκεί τον συναπάντησε στο πλάι η παραμύνα με το αθώο
παιδί στην αγκαλιά, νήπιο ακόμη, τον ακριβό τους Εκτορίδη,
σαν άστρο λάμποντας.

Έκτορας τον έλεγε Σκαμάνδριο, οι άλλοι όμως
Αστυάνακτα, γιατί ο πατέρας του ήταν εκείνος που κρατούσε
της Τροίας το κάστρο.

Βλέποντας ο πατέρας το παιδί, αμίλητος του χαμογέλασε,
οπότε η Ανδρομάχη βουρκωμένη πλησιάζει, δένει το χέρι της
στο χέρι του, κι είπε μιλώντας :

Z 404-446

1. Πού θα ανέμενε ο ακροατής του έπους να συναντήσει ο Έκτορας την Ανδρομάχη;

.....

2. Ποιο τυπικό εκφραστικό τρόπο, που συνάντησες και στην *Οδύσσεια*, εντοπίζεις στους πιο
πάνω στίχους;

.....

3. Από τη στιγμή που ο Έκτορας φτάνει στο παλάτι του, στ. 404, μέχρι τη στιγμή που συναντά
την Ανδρομάχη μεσολαβούν 42 στίχοι. Γιατί κατά τη γνώμη σου ο ποιητής επιλέγει μέσω της
τεχνικής αυτής να καθυστερήσει τη συνάντηση του Έκτορα και της Ανδρομάχης;

.....

.....

.....

ΟΜΑΔΑ Α': Η Ανδρομάχη προσπαθεί να πείσει τον Έκτορα να μην επιστρέψει στη μάχη.

«Δαιμόνιε, θα σ' αφανίσει το ίδιο σου το μένος, κι ούτε λυπάσαι
τον νήπιο γιο σου, την άμοιρη εμένα, που γρήγορα θα γίνω
η χήρα σου. Γιατί όπου να 'ναι, θα πέσουν πάνω σου όλοι μαζί
οι Αχαιοί να σ' αφανίσουν οπότε εγώ το 'χω καλύτερο
να με σκεπάσει η μαύρη γη, αν είναι να σε χάσω, αφού
δεν θ' απομείνει άλλη για μένα θαλπωρή, όταν σε βρει εσένα
ο θάνατος - μονάχα σπαραγμός και θλίψη.

Γιατί το ξέρεις, δεν έχω πια πατέρα μήτε και μάνα σεβαστή.

**Εκείνον τον αφάνισε ο Αχιλλέας περήφανος, όταν την πόλη
των Κιλικών την ακμάζουσα, τη Θήβα την υψίπυλη, την πάτησε.**

**Τον Ηετίωνα τότε τον σκότωσε, όμως δεν τον εσκύλεψε, γιατί
μέσα του τον σεβάστηκε τον έκαψε ντυμένο στα περίτεχνα όπλα του,
και σήκωσε μετά σήμα στον τάφο του, όπου και φύτεψαν φτελιές
οι νύμφες του βουνού, κόρες του αγίοχου Δία.**

Είχα κι επτά αδελφούς, που ζούσαν στο βασιλικό παλάτι
και οι επτά μες σε μια μέρα κατέβηκαν στον Άδη και τους επτά
τους σκότωσε ασυναγώνιστος στο τρέξιμο ο θείος Αχιλλέας,
την ώρα που βοσκούσαν βόδια με τα λοξά τους πόδια,
και γιδοπρόβατα λευκά. Όσο για τη μητέρα μου, βασίλισσα
στη δασωμένη Πλάκο, αυτή την πήρε σκλάβα του κι εδώ την έφερε
μαζί με τ' άλλα λάφυρα - ύστερα την λευτέρωσε παίρνοντας γενναία
λύτρα. Ωστόσο και τη μάνα μου τη βρήκε η Αρτεμη μες στο παλάτι,
όπου και τη σημάδεψε με τα μακρά της βέλη.

Έκτορα, εσύ τώρα μου είσαι πατέρας, μάνα κι αδελφός,
εσύ ο θαλερός μου σύζυγος στο κρεβάτι,
Γι' αυτό σου λέω, δείξε επιτέλους έλεος, μείνε σ' αυτόν τον πύργο,
να μην αφήσεις πίσω σου παιδί ορφανικό, χήρα γυναίκα.
Στήσε στρατό σ' αυτήν εδώ την άγρια συκιά, όπου της πόλης μας
το κάστρο είναι ευάλωτο, μπορεί ο εχθρός εδώ το τείχος να πατήσει.
Κιόλας δοκίμασαν, κι έκαναν έφοδο οι πιο γενναίοι τρεις φορές,
γύρω στους Αίαντες και στον λαμπρό Ιδομενέα,
στους δύο Ατρείδες και στου Τυδέα τον αντρείο γιο -
μπορεί να τους συμβούλεψε κάποιος που ξέρει
από καλά μαντεύματα, ίσως η ορμή η δική τους να τους έσπρωξε
και να τους φέρνει εδώ. »   Z 448-481

1. Με βάση το πιο πάνω κείμενο να γράψεις **τρία** επιχειρήματα με τα οποία η
Ανδρομάχη προσπαθεί να πείσει τον Έκτορα να μην επιστρέψει στη μάχη έξω από τα
τείχη της Τροίας.

α. ....

β. ....

γ. ....

2. Ποιο σχέδιο του αντιπροτείνει;

.....

.....

.....

3. Πρόσεξε τους υπογραμμισμένους στίχους. Ο Αχιλλέας σέβεται το νεκρό σώμα του Ηετίωνα. Σε ποιες σκέψεις πιστεύεις ότι οδηγούνται συνειρμικά οι ακροατές του έπους ακούγοντας τα λόγια αυτά;

.....

.....

.....

.....

ΟΜΑΔΑ Β': Η απάντηση του Έκτορα στα επιχειρήματα της Ανδρομάχης

Όλα που λες, γυναίκα, είναι και μέλημα δικό μου· όμως
αισχύνομαι τους Τρώες, τις Τρωάδες με τον μακρόσυρτό τους πέπλο,
αν είναι να φανώ δειλός, τον κίνδυνο της μάχης αποφεύγοντας.

Αλλά το θέλει αυτό που κάνω μέσα μου η ψυχή μου, έτσι που έμαθα
να δείχνομαι πάντα γενναίος, ανάμεσα στους πρώτους Τρώες,
ν' αγωνίζομαι, να υπερασπιζομαι το κλέος του πατέρα μου
και το δικό μου κλέος.

Το βλέπω ωστόσο καθαρά, το ξέρουν η ψυχή κι ο νους·
θα 'ρθει μια μέρα ν' αφανιστεί της Τροίας το κάστρο,
μαζί του ο Πρίαμος και του Πριάμου ο λαός.

Και μ' όλα ταύτα δεν με πονούν τόσο πολύ τα πάθη που θα βρουν
μήτε τους Τρώες, μήτε την ίδια την Εκάβη, ούτε τον μέγα Πρίαμο,
ούτε τ' αδελφια μου, όσα γενναία και πολλά θα κυλιστούν
τότε στη σκόνη θανατωμένα απ' τους εχθρούς· όσο πονώ για σένα
που κάποιος Αχαιός χαλκοντυμένος πίσω του θα σε σύρει
βουρκωμένη, σκλάβα του πια, εσένα την ελεύθερη· κι ίσως
βρεθείς μια μέρα πέρα στο Άργος, υφαίνοντας στον αργαλειό
μας ξένης, ή κουβαλώντας απ' την Υπέρεια νερό,
κι από τη Μεσσηίδα·
να μην το θες, κι όμως να μην μπορείς να το αρνηθείς...

Z. 483- 502

Ας ήταν η διχόνοια να 'σβηνε σ' ανθρώπους και θεούς,
κι η ανυποχώρητη οργή, που ακόμη και τον φρόνιμο αγριεύει
από το μέλι πιο γλυκιά μέσα στον άνθρωπο σταλάζει
και σαν καπνός στα στήθη του φουντώνει κι ανεβαίνει.
Σε τέτοιο τώρα αλόγιστο θυμό ο Αγαμέμνων μ' έσπρωξε,
Όμως τα περασμένα ξεχασμένα, μόλο πού μας επότισαν
φαρμάκι. Γιατί είναι ανάγκη τον θυμό μας να δαμάσουμε.
Αλλά θα πάω τώρα, αυτόν που αφάνισε τον φίλο της ζωής μου
να πετύχω, τον Έκτορα· όσο για τον δικό μου θάνατο,
θα τον υποδεχτώ, όποτε ο Δίας τον ορίσει
κι οι άλλοι αθάνατοι θεοί...

Έτσι κι εγώ, αν είναι τέτοιο το γραφτό μου, όταν με βρει
ο θάνατος, θα πέσω.

Πρώτα όμως θέλω να κερδίσω μια μεγάλη δόξα·
κάποιες Τρωάδες και βαθύκολπες γυναίκες Δαρδανίδες,
θέλω μια μέρα να τις δω και με τα δυο τους χέρια το δάκρυ
να σφουγγίζουν στ' απαλά τους μάγουλα, να στήνουν μοιρολόι
πικρό - θα καταλάβουν τότε πώς είχα λείψει για καιρό
απ' το πεδίο της μάχης.

Λοιπόν, όση κι αν είναι, μάνα, η αγάπη σου, μη με κρατάς
έξω απ' τον πόλεμο - δεν θα με πείσεις. Σ. 116-141

1. Παρά το γεγονός ότι το ξέρει η **ψυχή και ο νους** του Έκτορα ότι θα αλωθεί η Τροία και πως η γυναίκα του θα γίνει σκλάβα κι εκείνος θα πεθάνει, θέλει να επιστρέψει στη μάχη. Να εντοπίσεις τους λόγους που επικαλείται ο ήρωας στο πιο πάνω απόσπασμα και να τους καταγράψεις.

α.....

β. ....

Ηρωικός κώδικας τιμής: .....
.....

Ποια αντίφαση εντοπίζεις στον ηρωικό κώδικα τιμής στην *Ιλιάδα*;

.....
.....

ΟΜΑΔΑ Γ': Ο Έκτορας ως πατέρας

Το βλέπω ωστόσο καθαρά, το ξέρουν η ψυχή κι ο νους' θα 'ρθει μια μέρα ν' αφανιστεί της Τροίας το κάστρο, μαζί του ο Πρίαμος και του Πριάμου ο λαός.
Και μ' όλα ταύτα δεν με πονούν τόσο πολύ τα πάθη που θα βρουν μήτε τους Τρώες, μήτε την ίδια την Εκάβη, ούτε τον μέγα Πρίαμο, ούτε τ' αδέλφια μου, όσα γενναία και πολλά θα κυλιστούν τότε στη σκόνη θανατωμένα απ' τους εχθρούς' όσο πονώ για σένα που κάποιος Αχαιός χαλκοντυμένος πίσω του θα σε σύρει βουρκωμένη, σκλάβια του πια, εσένα την ελεύθερη· κι ίσως βρεθείς μια μέρα πέρα στο Άργος, υφαίνοντας στον αργαλειό μιας ξένης, ή κουβαλώντας απ' την Υπέρεια νερό, κι από τη Μεσσηίδα' να μην το θες, κι όμως να μην μπορείς να το αρνηθείς, αφού η ανάγκη θα το επιβάλλει. Οπότε, βλέποντας κάποιος να χύνεις μαύρο δάκρυ, θα ομολογούσε λέγοντας : «Δείτε, είναι του Έκτορα η γυναίκα, αυτού που πάντα αρίστευε στους ιπποδαμαστές της Τροίας, τότε που πολεμούσαν για την υπόληψή της.»
Αυτά κάποιος θα πει, κι εσένα ο πόνος κι άλλο θα σε σφάζει, γιατί θα λείπει ο άντρας, που δεν θα σ' άφηνε να δεις μέρα σκλαβιάς. Καλύτερα τότε κι εγώ να 'μαι νεκρός, χωμένος κάτω από της γης το χώμα, να μην ακούν τ' αυτιά μου τον αναστεναγμό σου, να μη θωρούν τα μάτια τον εξευτελισμό σου. »

Έτσι μιλώντας ο γενναίος Έκτωρ το χέρι του άπλωσε να πάρει το παιδί, μα το παιδί τραβήχτηκε στον κόλπο της καλλίζωνής του παραμάνας, τσιρίζοντας, γιατί φοβήθηκε την όψη του πατέρα του - το τρόμαξε ο χαλκός, η αλογίσια φούντα, που φοβερή την είδε να σαλεύει στην κορυφή του κράνους. Γέλασε τότε ο πατέρας του, γέλασε κι η σεμνή του μάνα, κι ευθύς από την κεφαλή του βγάζει την περικεφαλαία ο γενναίος Έκτωρ - την απιθώνει καταγής, κι αυτή λαμποκοπούσε. Ύστερα σήκωσε στα χέρια του τον γιο του, τον φίλησε, τον χόρεψε, τέλος στον Δία ύψωσε και στους ολύμπιους θεούς ευχή : «Δία κι εσείς άλλοι θεοί, στέργετε τούτο το παιδί να γίνει κάποτε, όσο κι εγώ, ξεχωριστός ανάμεσα στους Τρώες, γενναίος, άφοβος, της Τροίας στυλοβάτης.

Μελετήστε προσεκτικά τα πιο πάνω χωρία και απαντήστε:

1. Ποια αντίφαση παρατηρείτε στα λόγια του Έκτορα;

.....

2. Πώς αίρεται η αντίφαση αυτή;

.....

.....

3. Ποιες συμβολικές διαστάσεις μπορεί να πάρει η περικεφαλαία του Έκτορα (κορυθαίολος Έκτωρ);

.....

.....

Κατ' οίκον εργασίες

1. Να συγκρίνεις τον Πάρη και τον Έκτορα ως επικούς ήρωες με βάση τους στίχους 343-582.
2. Ποια είναι η σημασία της ραψωδίας Z για την *Ιλιάδα*; Προτού απαντήσεις να συμβουλευτείς την εισαγωγή για τη ραψωδία Z στο βιβλίο σου.

Προαιρετική

Είσαι ο Έκτορας/η Ανδρομάχη. Γράψε τις σκέψεις σου και τα συναισθήματά σου μετά τον αποχαιρετισμό του/της αγαπημένου/ης σου συντρόφου.

Η Ανδρομάχη στην εξορία. Frederic Leighton, 1886-1888, Art Gallery, Manchester City

